

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. III. An homo sit liber.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

eam admittunt, negant min. ex una autem propositione non potest inferri conclusio.

92. Ob. 5. Amor beatificus est liber, moralis, atque laudabilis: sed non procedit à potentia, ad utrumque expedita: ergo, prob. ma. si non est liber, tunc amor viæ est perfectior: hoc est absurdum: ergo. Confirm. Uterque amor tendit in idem objectum, uterque facit hominem perfectum, sanctum, & moraliter bonum: ergo, si unus est liber, etiam alter est liber. Resp. neg. 1. & 2. partem maj. & dist. 3. amor ille est laudabilis objectivè, conc. formaliter, seu proximè imputabiliter ad laudem, tanquam præmium meriti. neg. ma. & conc. min. neg. conseq. ad prob. neg. ma. si libertas est extrinseca actibus, prorsus non est perfectior amor viæ; quia prædicatum libertatis, quo deberet excellere, est ei extrinsecum: si autem libertas est intrinseca, tamen absolute est perfectior amor beatificus necessarius, tum; quia est magis voluntarius ob perfectiorem cognitionem ex num. 13. tum; quia est longè intensior: tum; quia est possessio DEI, & unio longè intimior &c. quæ prædicata longè superant prædicatum solum libertatis, etiam si sit intrinsecum.

93. Dixi supra, amorem patriæ esse objectivè laudabilem: hoc non aliud significat, quam, eum esse objectum conforme naturæ rationali ut tali: ex quo sequitur, quod ob illum Beatus possit laudari, sicut sol ob lucem: non autem esse formaliter laudabilem, in hoc sensu, quasi possit imputari Beato ad magnam, & novam laudem, quam ipse hoc actu sit meritis, & quidem proximè; nam radicaliter quidem, seu arguitivè infertur, Beatum adhuc in via actus formaliter laudabiles elicuisse, & per eos laudem meritum fuisse; aliàs enim ad beatitudinem non fuisset admissus.

Si tamen per formalem laudabilitatem intelligatur tantum intrinseca bonitas, atque honestas actus, quatenus intrinsecè est tendentia in objectum ut honestum, & amplexio honestatis ut talis, hanc utique habet amor beatificus: & sub hac ratione magis est laudabilis, quam lux solis, vel tantum actus aliquis externus, qui est indifferens ad bonum, & malum. Ad confirm. dist. ant. Uterque amor tendit in idem objectum, & eodem modo, neg. ant. diverso modo, conc. ant. & neg. conf. Amor viæ tendit meritorie, dum datur potestas ad non tendendum: facit etiam sanctum meritorie, & non tantum, sicut gratia sanctificans, præsupponendo meritum: facit item imputabiliter bonum merendo &c. non ita amor beatificus: ergo, licet ille sit, non tamen iste debet esse liber.

ARTICULUS III.

An homo sit liber.

94. **L**iberum hominis arbitrium negant antiqui hæretici, atque etiam recentiores, Simon magus, Manichæi, Wicleffus, Lutherus, Calvinus, Bucerus, ac alii: quanquam postea Lutherus hæresin suam restrinxerit, atque admisit libertatem quoad actiones civiles, & politicas (quas vocavit

justitias carnis) sed non ad actiones bonas, & salutares: quem dein errorem etiam amplexus est Melancthon, & confessio Augustana, de quibus vide Tannerum tom. 2. disp. 2. quæst. 1. dub. 1. num. 10. At verò fides Catholica docet, dari in homine libertatem, tum ad actiones civiles, tum ad salutares, quamvis ad has debeat compleri per gratiam supernam.

95. Dico. De fide est, hominem esse liberum. Prob. Textus Scripturæ, Conciliorum, & Patrum à n. 77. allati, probant, libertatem in homine rationis compote dari, & quidem ad utroque actus: ergo, antec. facile patet eos textus expendenti; hinc in textum Ecclesiastici ibi citatum S. Aug. 1. de gratia. & lib. arbitrii, c. 2. sic ait: *Ecce apertissime videmus expressum liberum humane voluntatis arbitrium. Quid illud, quod tam multis locis omnia mandata sua custodiri, & fieri jubet DEUS? quomodo jubet, si non est liberum arbitrium?* Ratio etiam est clara; utrique enim actus, tam purè civiles, quam etiam supernaturales, prudenter, ut nemo negat, præcipiuntur, tam à DEO, quam à superioribus creatis: præmiantur actus boni, & puniuntur mali: laudantur homines propter illos, vituperantur propter istos: suadentur illi, dissuadentur illi, tum à DEO, tum à creaturis bonis: à malis vero, seu demonibus, incitantur homines ad mala: quod etiam imprudentissime fieret, si homo libere tentationi consentire non posset: ergo debet dari potestas libera ad eos actus faciendos. Si enim actus bonos necessariò facimus, quid laudis formalis, strictè dictæ, inde meremur? Si mala necessariò agimus, quid punimur, & præsertim ineffabilibus gehennæ tormentis? Si agere non possumus, quid omisso culpæ habet? Quæso, si DEUS puniret æternis flammis homines omnes, quod non fecissent miracula, quid cogitares? Et tamen eodem modo se haberet ad actus supernaturales juxta adversarios ille, qui eos non eliceret.

96. Longè aliter sentit S. August. n. 97. citatus. Audiatur idem de fide contra Manichæos c. 10. sic loquens. *Quis enim non clamat, stultum esse, præcepta dare ei, cui liberum non est, quod præcipitur facere? & iniquum esse, eum damnare, cui non fuit potestas iusta complere? Et has injustitias, & iniquitates, miseri non intelligunt, DEO se adscribere. Audiatur iterum de duabus animabus contra Manichæos c. 11. Nec hi libri obscuri mihi scrutandi erant, unde discerem, neminem vituperatione, suppliciove dignum, qui, aut id velit, quod iustitia velle non prohibet, aut id non faciat, quod facere non potest. Nōne ista cantant, & in montibus pastores, & in theatris poëtæ, & indocti in circulis, & docti in bibliothecis, & magistri in scholis, & antistes in sacris locis, & in orbe terrarum genus humanum.*

Omitto hic ex principiis Philosophicis multiplicem demonstrationem libertatis humane in ordine ad actus, saltem naturales, desumptam, tum ex sensu communi rotius generis humani, tum ex propria cujusvis experientia, & confessione: ex propositis præmiis, & poenis, præceptis, & prohibitionibus naturalibus, consiliis, exhortationibus, ex judicio indifferenti, necessariò in hunc finem à natura intento, ut homines deliberent, quid facere, seu ad quid se determi-

terminare velint, quæ omnia fufius profequuntur Philofophi: nos autem merito fupponimus.

97. Ob. 1. S. Paulus. 2. Cor. 3. v. 15. fcribit: Non quòd fufficientes fimus cogitare aliquid à nobis, quafi ex nobis: ergo non fumus liberi. Confir. 1. Idem Apoftolus. 1. Cor. 12. v. 6. ait, DEUS, qui operatur omnia in omnibus: ergo nos nihil liberè agimus. Confirm. 2. 1. Jo. 3. v. 9. dicitur: Omnis, qui natus eft ex DEO, peccatum non facit; quoniam fermen ipfius in eo manet; & non potefit peccare; quoniam ex DEO natus eft: ergo (infert Calvinus) piorum corda ita efficaciter divinitus gubernantur, ut inflexibili affeetu fequantur. Relp. neg. confeq. Statim addit Apoftolus: Sed fufficientia noftra ex DEO eft. Licet igitur non à nobis, aut à naturâ noftrâ, habeamus poteflatem expeditam ad falutariter agendum, habemus eam à DEO per gratiam, quam fufficientem, ad præcepta Divina implenda, DEUS nemini negat. Sic enim docet Concilium Senonenfe decreto 15. de libero arbitrio: Neque tamentanta gratiæ neceffitas libero præiudicat arbitrio; cùm illa femper fit in promptu: nec momentum quidem prætereat, in quo DEUS non fiet ad opus, & pulset: cui, fi quis aperuerit januam, intrabit ad illum, & cœnabit cum illo: nec denique tale fit huiusmodi trabentis DEI auxilium, cui refifti non poffit. Ad 1. confir. neg. conf. DEUS operatur, nos verò cooperamur, & quidem liberè. Ad 2. confir. neg. conf. Illud non potefit peccare fignificat tantùm, non poffe conjungere peccatum grave cum gratia, feu dilectione DEI, quæ eft illud fermen, & illa nativitas, ut colligitur ex S. Hieronymo. l. 2. contra Iovin. c. 1. & S. Aug. tr. 5. in ep. Joan. at potefit quis abicere ipsam gratiam, & fic peccare.

98. Ob. 2. Ad Rom. 7. v. 19. ait Apoftolus: Non enim, quod volo bonum, hoc facio: fed, quod nolo malum, hoc ago: & hic textus accipiendus eft de omni homine, ut paffim Patres, ac Doctores exponunt: ergo nullus homo habet liberum arbitrium. Relp. neg. confeq. Apoftolus hic agit de motibus indeliberatis concupifcentiæ, quos operatur eadem concupifcentia, etiam in hominibus iuftis, contra voluntatem eorum; quia, quando deliberatè agunt, iftos motus averfantur: hanc autem concupifcentiam S. Paulus vocat peccatum per metonymiam; quia eft effectus peccati originalis, & caufa etiam aliorum actualium.

Et hæc refponfio fufficiens omnino eft huic objectioni: quia tamen hoc textu videntur plurimùm niti novatores Janfeniani, eique fyftema deduplici concupifcentia, feu delectatione, alternatim prævalente, ac hominem, nunc ad bonum, nunc ad malum determinante, impo-
nere: volũtque, etiam S. Auguftinum hunc textum ita exponere, ut in eo quoque peccetur, quod urgente, vel neceffitante concupifcentia fit, operæ pretium eft, huius S. Doctoris mentem hic fufius declarare.

99. Poffet quidem videri S. Aug. de natura & gratia c. 67. & alibi quoque, dicere, quòd etiam peccetur, quando quis ex ignorantia, vel etiam ex neceffitate concupifcentiæ, ita agit, ut, (ficut ait) videat, quid rectè faciendum fit, & velit, nec poffit implere. Sed, fi mens S. Doctoris magis investigetur, patet, eum, aut loqui tan-

tùm de neceffitate, & ignorantia non invincibili, fed vel proximè, vel remotè vincibili: aut de peccato non ftrictè, fed tantùm latius dicto. Sic cit. cap. cùm dixiffet, hominibus de hac neceffitate, & ignorantia, querentibus refponfum jam effe, tamen iterum fic refpondet: Re-
tè enim fortaffè quererentur, fi erroris, & libidinis, nullus hominum victor exifteret. Cùm verò ubique fit præfens, qui multis modis per creaturam fibi domino fervientem, averfum vocet, doceat credentem, confoletur fperantem, diligentem adhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem. Non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, fed quòd negligis quærere, quod ignoras: neque illud, quòd vulnerata membra non colligis, fed quòd volentem sanare contemnis. & c. 69. fic ait: Eo quippe ipfo, quo firmitiffimè creditur, DEUM iuftum, & bonum, impoffibilia non potuiffè præcipere, hinc admonemur, & in facilibus, quid agamus, & in difficilibus, quid petamus, & poft pauca: Petat, quo deftituitur, ut impleat, quod iubetur.

Iterum in exppofitione epiftolæ ad Galatas in c. 5. circa medium in illud v. 17. Caro concupifcit adversus fpiritum, fpiritus autem adversus carnem; hæc enim fibi invicem adverfantur, ut non ea, quæ vultis, faciatis. fic ait: Putant hic homines, liberum voluntatis arbitrium negare Apoftolum nos habere: nec intelligunt, hoc eis dictum, fi gratiam fidei fufceptam tenere nolunt, per quam folam poffunt fpiritu ambulare, & concupifcentiæ carnis non perficere. Si ergo nolunt, eam tenere, non poterunt ea, quæ volunt, facere. Ex quibus patet, S. Doctorem, dum videtur afferere, fimiles motus effe verè peccata, loqui de neceffitate vincibili.

100. Aliquando autem non loquitur de peccato verè tali, fed tantùm de peccato latius dicto, prout ipfe Apoftolus concupifcentiam (quæ eft poena culpæ originalis, & caufa sæpè actualium peccatorum) vocat peccatum ad Rom. 7. Sic autem S. Aug. cit. exppofitione in epift. ad Galat. eodem c. inferius ait. Aliud enim eft, non peccare, aliud, non habere peccatum; nam in quo peccatum non regnat, non peccat: id eft, qui non obedit defideriis ejus: in quo autem non exiftunt omnino ifta defideria, non folùm non peccat, fed etiam non habet peccatum: ubi apertè per peccatum, quod habetur, non intelligitur verum peccatum, fed tantùm latius dictum, ad imitationem Apoftoli modò citati; aliàs utique effet idem, habere actualiter peccatum, & actualiter peccare: regnare peccatum, & habere peccatum.

Pariter l. 3. de libero arbitrio c. 19. poftquam dixiffet, non tantùm dici linguam illud membrum, quo voces formamus, fed & ipsa verba prolata, & hinc linguam Latinam, ac Græcam vocari, fubdit: Sic non folùm peccatum illud dicimus, quod propriè vocatur peccatum (libera enim voluntate, & ab fciente committitur) fed etiam illud, quod jam de huius fupplicio confequatur, neceffe eft. Quòd autem indeliberati motus concupifcentiæ propriè dictum peccatum non fint, clarè docet l. 1. de civit. c. 25. fcribens: Quòd fi illa concupifcentialis inobedientia, quæ adhuc in membris moribundis habitat, præter noftræ voluntatis legem, quafi lege fua movetur, quantò magis absque culpa eft in corpore non consentientis, fi absque culpa eft

in corpore dormientis? Hæc fufius, ut videatur, quàm malè Janfeniftæ S. Doctorem in luas partes trahere conentur.

101. Ob. 3. S. Paulus ad Rom. 9. v. 16. ait: *Non volentis, neque currentis, sed misereantis est DEI* (intellige, electio ad gloriam, vel ejus affectio) ergo homo non est liber. Confirm. *Jerem. 10. v. 23.* dicitur: *Non est hominis via ejus*: ergo. Resp. neg. conseq. Textus hic exponendus est de gratia efficaci, quam habere, non est in nostra potestate: interim est in nostra potestate, cum sufficiente gratia cooperari. Plura de hoc textu vide *tract. de DEO* à n. 399. Ad confirm. Si textus ille intelligendus est de omni homine, & non de solo Nabuchodonosore, etiam explicandus est de gratia prævisa congrua, ut eum explicat Suarez, & alii Scholastici. videri potest Cornelius à Lapide in hunc locum.

Similes plures textus accumulare solent hæretici: sed nihil probant, quàm, vel gratiam esse necessariam ad actus supernaturales, quod Catholici constantissimè tenent: vel DEO magis esse tribuenda bona opera, quàm nobis, quod etiam docet fides nostra: vel quòd, habere hanc præ alia gratia, non sit in nostra potestate, quod etiam certissimum est: at hæc libertati non obsunt; cum gratia necessaria semper adsit, ex n. 97. & DEUS quidem plùs faciat in ordine ad actus salutes, non tamen liberè immediatè eos producat, sed nobis determinationem relinquat: insuper hæc præ alia gratia ad agendum necessaria non sit, sed quævis sufficiens. Verùm hæc spectant ad alium tractatum.

102. Ob. 4. S. Aug. in *enchiridio* c. 30. ait: *Libero arbitrio malè utens homo, & se perdit, & ipsum.* & post pauca: *Cum libero peccaretur arbitrio, videtur peccato amissum est & liberum arbitrium*: ergo. Resp. neg. conf. S. Aug. l. 2. de nuptiis, & *concupisc. c. 3.* sic habet: *Non est ita, ut loqueris, quicumque ista dixisti, non est ita: multum falleris, vel fallere meditaris: non liberum negamus arbitrium: sed, si vos filius liberaverit, ait veritas, tunc verè liberi eritis.* & contra duas epistolas Pelagianorum. l. 1. c. 2. sic habet: *Quis autem nostrum dicat, quòd primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere? Libertas quidem periit per peccatum, sed illa, quæ in paradiso fuit, habendi plenam cum immortalitate justitiam, propter quod natura humana Divinà indiget gratiâ, dicente Domino: si vos filius liberaverit, tunc verè liberi eritis: utique liberi ad bene, justèque vivendum. Nam liberum arbitrium usque adèd in peccatore non periit, ut per illud peccent maxime omnes, qui cum delectatione peccant, & amore peccati hoc eis placet, quod eis libet.* Similes textus S. Doctoris etiam suprà jam dedimus.

103. Ex quibus patet, S. Doctorem nequam negare liberum arbitrium simpliciter tale: sed tantum negare liberum arbitrium, quoad illam plenitudinem, quam habuisset homo in paradiso, si non peccasset: vel libertatem à peccato: vel libertatem se erigendi post lapsum, sine gratia; hanc enim vel maxime negat loco objecto ex *enchiridio*. Nec dicas, hanc libertatem non habuisse hominem ante lapsum. Resp. enim, ante lapsum non potuisse hominem habere libertatem ad se erigendum; quia hoc erat impossibile: habuisse tamen majorem liber-

tatem ad bonum, quàm nunc habeat. Verum est, quòd etiam tunc ad salutariter operandum requisita fuerit gratia, ut idem S. August. docet *enchiridii* c. 106. at non requisita fuit gratia medicinalis; de qua S. August. l. de *corr. & gratia. c. 11.* Breviter dico, Adamo ante peccatum, non tot infirmitatibus circumdato, non opus fuisse gratia tam forti, quàm forti opus fuit ipsi, & posteris ejus, post lapsum: quæ fufius deducita sunt in lucubratione S. August. Doctor *libertatis*, à n. 31. & à n. 43. & sequent. Unde homo libertatem, operandi bene, & salutariter, sine gratia medicinali perdidit; quia modò sine gratia medicinali, nec potest à lapso resurgere, nec vulnus peccati sanare.

104. Dices. Idem S. August. l. 5. de *ciuit. c. 10.* dicit, necessitatem non tollere libertatem, & infert, hinc neque præscientiam DEI eam tollere: ergo necessitas non obest libertati, sed sola coactio. Confir. Idem l. 1. *retractationum c. 15.* sic ait: *Qui verò cogenti (vel, ut alii legunt, volenti) cupiditati bona voluntate resistere non potest, & ideo facit contra præcepta justitiæ, jam hoc ita peccatum est, ut sit etiam poena peccati*: ergo peccat homo, etiam quando est necessitatus, adeoque non habet libertatem indifferentiæ. Resp. dist. conf. ergo non obest libertati necessitas antecedens, neg. conseq. necessitas consequens, conc. conseq. Expresè ibi S. Doctor dicit in fine capitis, non idèd hominem peccare; quia DEUS præscivit, sed idèd DEUM præscire; quia homo est peccaturus, vide *tr. de DEO* n. 360. Dicit quidem S. Augustinus, etiam non obesse libertati Divinæ, quòd necessariò vivat, & necessariò non peccet: at non vult intelligi, DEUM liberè vivere, aut liberè non peccare, & quidem libertate indifferentiæ; hoc enim esset utique falsum. Sed tantum vult dicere, necessitatem vivendi non obesse libertati Divinæ ad alios actus, vel libertati ejus à peccato; quia libertas à peccato, quæ est tantum immunitas ab isto, stat cum necessitate aliqua in Beatis, & in DEO. Item, vult dicere, necessitatem non peccandi non obesse libertati Divinæ perfectissimæ, quæ non est ad peccandum (quia hæc est imperfecta) sed tantum ad unum præ alio bono &c. vide n. 88. Ad confir. Resp. neg. conseq. si hæc intelligatur de peccato formali; nam qui antecederet non potest resistere cogenti cupiditati, potest quidem aliquando materialiter peccare, at non formaliter. S. Aug. autem *loc. cit.* non intelligit peccatum verè tale, sed tantum poenam peccati, juxta dicta n. 100. Paret hoc ex antecedentibus, & consequentibus eodem c. 15. in *objectione adducto*; nam distinguit ibi duplex peccatum, scilicet verè tale, quod, ut ait, est in voluntate: alterum, quod est poena peccati, & quod etiam fit à nolente: verum hoc peccatum juxta ipsum non est strictè tale.

105. Ob. 5. DEUS non est liber: ergo minus homo. prob. antec. DEUS debet semper facere optimum: ergo. Confir. 1. Voluntas est indifferens, adeoque debet determinari: sed hoc est necessitari: ergo. Confirm. 2. Homo necessariò sequitur dictamen intellectus: sed dictamen intellectus est necessarium: ergo. Resp. neg. antec. ad prob. dist. antec. DEUS debet facere optimum materialiter, neg. antec. opti-

optimum formaliter, hoc est, hic, & nunc, maxime conforme suæ voluntati, quæ est regula omnis honestatis. conc. antec. & neg. conseq. Hoc ipso, quod DEUS rem liberrime eligat, sit formaliter optima. Ad 1. confir. dist. 1. p. ma. voluntas est indifferens indifferentiæ libertatis. conc. indifferentiæ insufficientiæ. neg. 1. p. & dist. etiam 2. p. debet determinari à se ipsa. conc. ab alio. neg. ma. & dist. sic min. neg. conseq. Hinc etiam axioma: *Idem manens idem semper facit idem*: duntaxat est verum de non liberis. Ad 2. confir. vel neg. ma. vel min. si enim dictamen est necessarium, & necessitat, tunc tollit libertatem, adeoque admitti non debet. Ejus quidem patroni dicunt, illud esse liberum aliquo modo, in præcedente pura omissione libera; cui tamen quæstioni nolum me miscere.

106. Ob. 6. Posset DEUS homini, habenti judicium indifferens, tamen negare concursum ad unum: talis homo putaret, se esse liberum, & tamen non esset: ergo ex communi sensu, & experientia nihil probatur. Resp. dist. ma. potest hoc DEUS naturaliter, & universaliter facere, neg. ma. supernaturaliter, in aliquo casu. om. ma. & conc. mi. neg. conseq. Scilicet, sicut conceditur, quod DEUS possit in aliquo, vel aliquibus particularibus casibus, permittere, ut sensus fallantur, non autem universaliter (aliàs nulla haberetur demonstratio physica de creatis, imò neque de ipso DEO ex creatione calor, hominum &c.) sic potest omitti, quod DEUS possit, in aliquo casu particulari, permittere, ut detur judicium indifferens sine libertate, vel concursu DEI: at non, quod id possit universaliter; nam hoc ipso, quod in hominibus detur judicium indifferens, & actus primus proximus creatus totus, debet DEUS esse paratus ad concurrendum, ne frustra semper detur: nisi fortè in casu particulari habeat specialem finem, quem universaliter habere non potest. Accedit, quod DEUS frustra faceret tot miracula, quæ nunquam manifestaret. Ulterius, certum est, DEUM non posse negare concursum ad actum præceptum, ne impossibile jubeat.

107. Ob. 7. Bruta etiam coërcentur minis, & poenis, e. g. canis baculo: dantur ipsis præcepta, e. g. cani, ne carnem voret: excitantur etiam certis verbis, quibus norunt loqui, e. g. auriga suis equis: laudantur quoque, & amantur, e. g. equi generosi &c: ergo etiam bruta juxta nos essent libera. Confirm. Potest dici, quod leges, consilia, deliberationes, præmia, poenæ &c. tantum dentur, ut vivacius apprehendantur objecta, adeoque magis moveant: ergo. Resp. neg. antec. Quæ fiunt respectu brutorum, non sunt veræ minæ, aut præcepta, aut præmia, aut laudes: sed tantum sunt voces, aut signa, imprimendis, vel excitandis, certis speciebus brutorum apta. Quando etiam occiduntur bruta, ob damna, vel molestias illatas, non est vindicta propriè sumpta de ipsis (nisi quis insipienter furat) sed tantum destructio eorum, ne ulterius noceant: cum aliis viis à nocentis arceri non possint: vel quia non putatur operæ pretium, alia mediâ adhibere.

108. Amor etiam brutorum est concupiscentiæ, non amicitie, aut, si etiam est alicujus benevolentie, non probat libertatem; nam eti-

am erga flores, vel arbores, similem habere possumus. Laus, vel vituperium, est tantum æstimatio utilitatis, aut damni: potissimum autem laudantur ob perfectiones naturales e. g. equus ob corporis proportionem, celeritatem cursûs, quæ in homine est laus omnium minima: nec curatur, an bruta eam sentiant, an non. Quod autem imprudentes aliquando visi sint, brutis plus deferre, e. g. ut refertur, Caligula suo equo (quem *Incitatum* vocabat) detulisse consulatum Romanum, aut Caracalla suo equo decrevisse triumphum, non refert; tales enim nugæ sapientes non movent.

Ad confir. dist. antec. potest id dici à sapientibus. neg. antec. ab insipientibus. conc. antec. & neg. conseq. Stante eadem lege, poena, & præmio, evidenter experimur, posse nos utrumque facere, nec aliunde nos determinari, sed à nobis ipsis: insuper posse nos in iisdem circumstantiis agere diversa, quod de brutis nulla experientia monstrat. Superesset difficultas, desumpta à præscientia DEI: sed longior est ejus explicatio, quam, ut eam repetere placeat, videri potest solutio data tract. de DEO. n. 356.

ARTICULUS IV.

An sit possibilis pura ommissio libera.

109. **P**uram omissionem omnis actûs, tam voluntatis, quam intellectûs, posse dari non dubitatur; cum utique in somno nullum actum eliciamus: imò etiam, dum vigilamus, indeliberatè sæpe nihil volumus: insuper faciliè quoque admittitur, DEUM posse supernaturaliter negare concursum ad omnem talem actum. At verò, an voluntas, instructa toto actu primo proximo libero, ad volendum, & nolendum, amandum, & odio habendum &c. possit suspendere omnem actum, ira, ut neque habeat simplicem nolitionem, qua dicat, e. g. *nolo amare*, vel alium quemcunque actum, impossibilem cum amore, controversa est, in qua gravissimi auctores sibi opponuntur.

Notandum autem, puram omissionem non posse esse intrinsecè liberam; cum enim sit pura negatio, nihil potest habere propriè intrinsecum: quare denominatio libera est tantum extrinseca, proveniens ab actu primo libero. Rursus pura ommissio non est propriè dictus actus secundus, aut exercitium libertatis; hæc enim propriè sumpta significant actionem: quare quærere, an libertas possit propriè exerceri per puram omissionem, vel, an voluntas, in actu secundo strictè tali, possit purè omittre, est extra thomum saltare.

Respondent quidem aliqui, puram omissionem esse exercitium negativum, & pariter esse actum secundum negativum: sed hæc responsio sæpe tantum rem magis confundit, & in substantia tantum significat, puram omissionem esse negationem exercitii. Quare controversia tantum potest, ac debet esse, an voluntas, in actu primo completè libera, possit omnem actum suspendere: an verò saltem aliquem,